

4. A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Ezerkilencszázhat tavaszán, az akkor közel félszázados létre visszatekintő Erdélyi Múzeum Egyesület új élet küszöbén állott. Félszázad hosszú idő, úgy az ember életében, mint az emberi intézményekben. Valóban kevés intézmény éri el ezt a kort s amelyik megéli, annak is legtöbbször az idők változó folyása benővi mohhal, feledéssel, mert folytonosan változik a közélet szeleme és az ember conserváló természete nehezen tudja a közéletnek ezt a változását a már egyszer megteremtett intézményeiben nyomon követni. Pedig az intézmények élete ettől függ. Mint emberi alkotások, emberi célok szolgálatára teremtvék — az egyre forrongó közéleti eszmék irányítása mellett.

Hogy Egyesületünk nem tekintheti feladatát befejezettnek a nemzeti múlt érdekében tett értékes szolgálataival, hanem nemzeti kulturcéllok munkálásában bizvást tekinthet a jövőbe, mutatja az az életerő, amely egy félszázad után, talán az alapítás korához hasonló erővel tört elő bensőjéből, hogy új irányt mutasson működésének és ezzel új életet teremtsen a már gyengülő Múzeumnak. A tárak mellett az egyes tudományzakok is otthont találtak most az Egyesületben és ez a fejlődés hozta elő az egyes szakok sajátos érdekének öntudatra ébredését. A jogászok, akik eddig a bölcsészet, mint „általános tudomány“ osztályában helyezkedtek el, tudományszakukat intenzívebben kívánák gondozni és serkentve egy jogáször megalakításának mind szükségesebbé váló gondolatától, a kérdést úgy a saját, mint a Múzeum érdekében leghelyesebben az Egyesület kebelében vélik megoldhatónak. Így vonul be az új mozgalommal az új Jog- és társadalomtudományi szakosztály az Egyesületbe, amely annak legfiatalabb hajtása. Ezzel a bölcsészeti szakosztály homogén tudományai differentiálódnak, elkülönülnek egymástól az elvileg együvé tartozó ismereteknek rendszeres egységei, azok az egyesületben most már külön területeket alkotnak. Ez tulajdonképen csak a fejlődésből eredő szükséges tudományos munkamegosztás, a külön területek belterjesebb művelhetésére. De, hogy az új jogi szakosztály alakjában megjelenő új hajtás megerősödjék és megfelelőhessen mindannak a feladatnak, amelyek azt életre hívták, ahhoz széleskörű, buzgó támogatásra van szüksége. Csak így lesz munkája áldásos, csak így erősítheti majd az egész Egyesületet egyetemes irányú nemzeti kultur munkájában.

Bár szakosztályunk 1906 május 12-ikén szabályszerűen már megalakult, az intenzívebb munkát — a kolozsvári és erdélyi jogászság nagy szétszórtsága és ennek következtében az erők egyesítésének kezdetben nagy nehézsége folytán — csak a letűnt 1907 év utolsó két hónapjában indíthattuk meg.

Az alakuló gyűlés megejtette a választást, elnökének Farkas Lajos dr. egyet. professzor urat választotta, és tekintettel a szakosztály szélesebbkörű feladataira, elméleti és gyakorlati irányaira, a szakosztály két alelnököt is választott: Gidófalvy István dr. kir. közjegyző és br. Rudnyánszky Béla kir. törvényszéki elnök urat. A szakosztály titkára ifj. Erődi Béla dr. keresk. akad. tanár lett. Az alakuló gyűlésen megválasztották a szerkesztő bizottság tagjait is: Biró Balázs dr. ügyvéd, ifj. Bochkor Mihály dr. róm. kath. státustitkár és Pordea Gyula dr. ügyvéd urakat. A szakosztályi választmány 21 tagja közül megválasztott a gyűlés tizenhét tagot, a többi három tag megválasztása a következő rendes közgyűlésre maradt. A megválasztottak a következők: Fekete Gábor dr., Heppes Miklós dr., Sebess Dénes dr., Ternovszky Béla, Frits Béla dr., Költő Gábor dr., Kiss Géza dr., Czikmántory Ottó dr. Nagy Ernő dr., Kossutány Ignác dr., Kiss Mór dr., Kiss Sándor, Bochkor Antal, Jancsó György dr., Deák Albert dr., Menyhárt Gáspár dr., Vajna Gábor dr., Dózsa Ferencz.

Ugyancsak az alakuló gyűlésen megállapított és egyhangúlag elfogadott ügyrendet az Egyesületnek 1907 január hó 9-ikén tartott választmányi ülése némi, inkább kiegészítő módosításokkal, elfogadta. Ezek a módosítások jelen közgyűlésünkön felolvastattak és közgyűlésünk azokhoz hozzájárult, minek folytán az Ügyrend kinyomatásáról most már gondoskodás történik.

Ha szakosztályunk működését lassan kezdte is meg, a jövőbe vetett bizodal munkát jelzi az ügyrendünkben kifejtett az sokoldalú munkásság, amelyet feladatunk szolgálatában lassanként mind megvalósítani akarunk. A legközelebbi időkből főként három irányban kívánjuk tevékenységünket kifejteni: szaküléseket tartunk, az előadásoknak kiadásáról gondoskodni kívánunk és népművelő tanfolyamokat rendezünk. Ha szakosztályunk ezirányú munkája újabb keletű is, az első hónapok sem teltek el minden munka nélkül, mert az 1907. év június 1. és 2. napján Zilahon tartott Egyesületi vándorgyűlésen szakosztályunk két nagyértékű előadással vett részt: Gidófalvy István dr. alelnökünk arról értekezett „Hogyan kedveltessük meg gyermekeinkkel a mások bajával való törődés gondolatát?” Bochkor Mihály dr.: „A jogtudomány új korszak küszöbén” címen tartott előadást.

Az első tudományos előadást 1907. év december hónapjában tartottuk az Egyetem aulájában, előkelő érdeklődés mellett. Az ülés tárgyait megelőzőleg Farkas Lajos dr. elnök a szakosztály működéséhez lendületes bevezető beszédet mondott. Beszédében figyelmeztet a hazafias törekvések egyesítése és jól átgondolt irányításának a jelenben nagy szükségességére, ugyancsak

tudományszakunkban is, amelynek körén belül szintén folyton újabb s újabb eszmék jönnek előtérbe és kételylyel, bizalmatlansággal támadják azokat a tudományos értékeket is, amelyek éppen értékesebb voltuknál a sokszor ephemer eszmék érvényesülésének útját állják.

Az eszmék természetes versenyének jelentőségét jól ismeri, éppen azért kívánja, hogy minden gondolat, amelyben a közjónak értékbeli növekedése rejlik, a tudomány feltételezetlen szabadságával érvényesüljön. Efelett akar, mint elnök örködni, s hogy munkásságunkkal anyaegyesületünk általános művelődési céljával elválaszthatatlanul egyesített nemzeti és hazafias öntudatunk is erősödjék!

Az első ülés tárgyai voltak: Kiss Géza dr. „A szabadjogi iskola kritikája” címen tartott előadása és Menyhárt Gáspár dr. értekezése „A birtokvédelemről” (vitával).

Tekintve azt az örvendetes érdeklődést, amely szaküléseink iránt a tudományosan is foglalkozó jogászok körében megnyilatkozik, a jövőben a nyári hónapokat kivéve, minden hónapban tartunk tudományos előadásokat és felolvasásokat és ezzel eleget teszünk ügyrendünk 21. §-ában foglalt utasításnak, hogy tudományos felolvasások, vitatkozások havonként egyszer tartandók.

A szakosztálynak 1908 jan. 12-ikén tartott választmányi ülése és közgyűlése elfogadta a szerkesztő-bizottság előterjesztését, hogy amíg a szakosztály kellőképpen megerősödik, a szakosztály cikkei a Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály folyóiratában kapcsolatosan adassanak ki és a folyóirat címlapján tüntetessék ki, hogy a füzet egyszersmind a jogi szakosztály füzete is. Ennek anyagi feltételeihez az Egyesület választmányának hozzájárulását kérjük.

A művelődés és műveltség általánosságában rejlő erő jelentőségének elismerése a társadalom természetszerű fejlődésére nézve, vezetett minket akkor, amikor elhatároztuk, hogy a nép művelése, oktatása, nevelése érdekében népszerű előadások és tanfolyamok rendezésével dolgozunk. Elhatározásunkat a tett követte és próbálkozásunk olyan szépen bevált, hogy szakosztályunk ezirányu működésében is a legszebb eredményre számíthatunk. Előadásainkat egyelőre a vasúti munkások és kisiparosok csoportjára terjesztjük ki, nehogy erőnket kezdetben túlságosan megoszszuk, és a biztató sikert ezzel kockára tegyük. A vasúti munkások körében minden szombaton, saját helyiségükben tartottunk előadásokat, állandóan 160—180 hallgatóval. Ebben a körben Endes Miklós dr., Cholnoky Jenő dr. egy-egy, György János dr. két előadással vett részt, a nemes ügyhöz méltó lelkesedéssel. Az ipartestületben az előadásoknak megkezdését eddig a kör belső életében történt alakulások befejezése tartotta vissza, azonban a legközelebbi időben az előadások ott is megkezdődnek.

Javadalma a szakosztálynak eddig nem volt. A felmerült csekély nyomdai és posta költségek a következő év folyó kiadásaira előírányzott összeg terhére kerülnek majd.

Hogy a szakosztálynak 1907. év végén összesen hány tagja volt, azt most kimutatnunk nem lehet, mert a jogi és bölcsészeti szakosztály tagjai együtt, egy közös létszámban szerepelnek.

Az 1908 január 12.-én megtartott közgyűlésen a választmány-nak sorhuzás utján hat tagja kilépett, akiket újra megválasztottak s ugyanekkor a választmány is kiegészítettett: Gál Jenő kir. ítélőtáblai tanácselnök, Endes Miklós dr. kir. törvényszéki bíró 9—9, Jékey Dániel 8 szavazattal választmányi tagoknak választattak meg és ezzel a szakosztály választmánya 21 tagra kiegészült.

Amikor a megalakulásra és a lefolyt évre szóló jelentésem elfogadását kérem, azt azzal az óhajtással fejezem be: vajha minél több szétszórta élő erdélyi jogász értené meg működésünk jelentőségét és sietne komoly akarattal zászlónk alá, amelyet a magyar nemzeti társadalom legszebb, legmagasztosabb javaiért minél magasabban szeretnének lobogtatni!

Kolozsvárt, 1908. januárius 12.-én

Ifj. Eródi Béla.

szakosztályi titkár.